

RAPORT AKCJI UCZNIOWSKIEJ NA ZAKOŃCZENIE ROKU SZKOLNEGO 2024/2025

26.06.2025 r.

Kończy się rok szkolny. Znowu. W szkolnych korytarzach zaraz zapadnie cisza po ostatnich dzwonek, rozdane świadectwa trafią do szuflad, a sale opustoszeją. Uczniowie pobiegną w stronę wakacji, nauczyciele domkną formalności, szkoła zamknie się na dwa miesiące. Ale my – choć również powinniśmy już odpocząć – nie umiemy.

Bo to nie był zwykły rok szkolny. To był pierwszy pełny rok pracy nowego rządu i pierwszy od ośmiu lat, gdy resort edukacji nie znajduje się pod kierownictwem ministra, wobec którego od lat toczyliśmy otwarty i zasadny spór. Rok temu – o tej samej porze – żegnaliśmy szkoły częściowo jeszcze w cieniu rządów Przemysława Czarńka. Tamten czas był brutalny, pełen lęku, wykluczenia i narzucania jednej wizji szkoły. Walczyliśmy wtedy o godność, równość, prawa – często samotnie, często wbrew wszystkiemu. I robimy to nadal.

Ale teraz sytuacja jest inna i właśnie dlatego trudniejsza do zniesienia, bo dziś po raz pierwszy mamy pełne prawo, ale i obowiązek, wystawić rzetelną ocenę obecnemu Ministerstwu Edukacji Narodowej. To już nie są „pierwsze tygodnie” rządzenia. To był cały rok. Rok pełen szans. Rok pełen nadziei. I, niestety, rok pełen zaniechań i rozczarowań.

Kiedy Barbara Nowacka obejmowała stanowisko w grudniu 2023 r., wielu z nas – młodych, nauczycieli, organizacji społecznych – miało ogromną nadzieję. Widzieliśmy w niej nie tylko nową twarz, ale możliwość prawdziwego resetu: powrotu do rozmowy, otwarcia szkoły na równość, wrażliwość, zmianę. Słyszeliśmy ten sam język i te same chęci, które przez lata wypowiadaliśmy na protestach, komisjach i debatach.

Dlatego dziś, z całą powagą mówimy: czujemy się zlekceważeni. Oszukani. I, co najgorsze – nie po raz pierwszy. To stało się naszą młodzieżową normą. Ale nie zgadzamy się, by była nią dalej.

Tak – pani minister spotyka się z osobami zaangażowanymi w sprawy edukacji. Ale głównie z tymi, którzy już wcześniej wyrazili aprobatę wobec jej kierunku działań.

Tak – trwają konsultacje. Ale zbyt często odbywają się w zamkniętym gronie, bez głosów krytycznych, bez przestrzeni na realne negocjacje.

Tak – pojawia się język nowoczesności, empatii i równości. Ale brakuje decyzji, które ten język by urzeczywistniły. Rzeczywistość szkolna nie zmieniła się wraz z narracją, a czasem bywa jeszcze bardziej opresyjna, bo teraz przykryta słowami, które miały nas wspierać.

Nie stawiamy znaku równości między Barbarą Nowacką a Przemysławem Czarńkiem – byłoby to nieuczciwe, wobec któregośkolwiek polityka. Tamten minister otwarcie godził w prawa człowieka, marginalizował uczniów, instrumentalizował szkołę ideologicznie. Protestowaliśmy przeciwko temu głośno i robilibyśmy to ponownie. Ale właśnie dlatego czujemy, że teraz, w demokracji, milczeć nie możemy. Bo szkoła nie potrzebuje tylko zmiany nazwisk – potrzebuje zmiany zasad.

Tymczasem wiele zjawisk, które miały zniknąć, trwa nadal.

Podstawa programowa wciąż jest przeciążona. System egzaminów – opresyjny i przestarzały. Statuty szkół pełne zapisów niezgodnych z prawem. Prawa ucznia – fikcyjne. Mowa nienawiści i przemoc nadal są ignorowane. A psychologów brakuje w setkach gmin i tysiącach szkół.

Uczniowie wciąż płaczą w toaletach. Nauczyciele wypalają się w zawodzie pod ciężarem biurokracji.

Rodzice nie wiedzą, co robić, gdy dziecko mówi: „Nie mam siły żyć”. A system odpowiada: „Zapisz do poradni. Może ktoś przyjmie za kilka miesięcy i poświęci chwilę”.

Czy tak ma wyglądać szkoła pod rządami demokratycznego państwa prawa?

Dlatego choć rok szkolny dobiega końca – my nie zamykamy tego zeszytu. Nie potrafimy odpoczywać, gdy nasze prawa pozostają zadrukowane drobnym drukiem i zakurzone w piwnicach szkolnych. Nie wyłączymy się na wakacje, gdy zbyt wielu z nas kończy ten rok w milczeniu wraz z poczuciem lęku, wyczerpania lub rezygnacji.

Mówimy dziś jasno i głośno: nie wrócimy we wrześniu z tą samą ciszą, z jaką dziś wychodzimy.

Chcemy szkoły, która słucha.

Szkoły, która nie rani.

Która nie dzieli.

Która nie wyklucza.

Która nie tresuje, tylko uczy odpowiedzialności.

Która traktuje młodych jak obywateli – nie jak rubrykę w arkuszu Excela.

W tym raporcie wystawiamy szkole świadectwo – nie z czerwonym paskiem, ale z prawdą.

Ministerstwo Edukacji Narodowej aktualnie nie uzyskałoby promocji do następnej klasy.

Przedstawiamy dokument zawierający kilkadziesiąt merytorycznych propozycji zmian w systemie edukacji, opartych na rzeczywistości, a nie założeniach. To efekt szerokich, ogólnopolskich konsultacji z uczniami i uczennicami z każdego województwa m.in. w ramach naszej ogólnopolskiej kampanii profrekwencyjnej „Młodzi, GłosujMY”. Wiele z tych postulatów zgłaszaliśmy już wcześniej. To, że wracają dziś niestety pokazuje tylko, jak niewiele się zmieniło.

Co więcej – w dniu 30 stycznia 2024 roku zorganizowaliśmy w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej pierwszy po wyborach okrągły stół edukacyjny pt. „ZmieńMY Edukację”. W jednej sali spotkały się dziesiątki organizacji społecznych, uczniów, nauczycieli, ekspertów i polityków – w tym minister Nowacka i jej wiceministrowie. Podpisaliśmy wspólnie Pakt Edukacyjny.

Dziś – półtora roku później – pytamy, co się z nim stało.

Ze smutkiem stwierdzamy: nie jest realizowany.

Dlatego dziś znów to my – młodzi działacze społeczni, uczniowie – wskazujemy kierunek.

Znowu to my przynosimy konkretne rozwiązania – choć to powinno być zadanie resortu.

Ale wiemy jedno: jeśli teraz nie zajmiemy się naprawą szkoły, może być za późno.

Szkoła to przyszłość. Edukacja to przyszłość. Młodzi ludzie – to przyszłość.

Zadbajmy o nią razem.

ZmieńMY edukację.

1. Edukacja zdrowotna jako przedmiot obowiązkowy

Wspieranie zdrowia fizycznego i psychicznego młodych ludzi wymaga systematycznego działania, jednym z kluczowych kroków powinno być wprowadzenie edukacji zdrowotnej jako stałego, obowiązkowego elementu nauczania. Tego typu zajęcia mogłyby objąć m.in. tematykę zdrowia psychicznego, właściwego żywienia, aktywności fizycznej, relacji międzyludzkich, dojrzewania czy bezpiecznego korzystania z Internetu. Uczniowie, ucząc się, jak radzić sobie z emocjami, stresem, problemami psychicznymi czy relacjami rówieśniczymi, zyskują narzędzia, które przydadzą im się przez całe życie. Taka wiedza może uchronić ich przed depresją, wypaleniem czy zaburzeniami odżywiania. Z kolei świadomość dotycząca zdrowego stylu życia to najlepsza inwestycja w profilaktykę chorób cywilizacyjnych, takich jak cukrzyca, nadwaga czy choroby serca. Nie można też pomijać znaczenia edukacji seksualnej i cyfrowej, obie są dziś niezbędne. Młodzież powinna mieć dostęp do rzetelnych informacji, które pomogą im budować zdrowe relacje, podejmować odpowiedzialne decyzje i chronić się przed przemocą, również tą, która przenosi się do sieci. Z tego względu decyzja Ministerstwa Edukacji Narodowej o przesunięciu edukacji zdrowotnej do kategorii przedmiotów dodatkowych budzi uzasadniony sprzeciw. Taki ruch może oznaczać, że zajęcia te będą mniej dostępne lub bagatelizowane – a na to nie można sobie pozwolić w czasach, gdy zdrowie psychiczne młodzieży jest w kryzysie. Szkoła powinna nie tylko przekazywać wiedzę akademicką, ale też przygotowywać młodych ludzi do świadomego, odpowiedzialnego życia. Edukacja zdrowotna nie może być traktowana jako zbędny dodatek. To podstawowe narzędzie wsparcia dla uczniów i inwestycja w ich przyszłość. Odbieranie im dostępu do takiej wiedzy to działanie nie tylko krótkowzroczne, ale i niebezpieczne.

2. Edukacja obywatelska

Choć nowa edukacja obywatelska ma na celu zaangażowanie uczniów i rozwijanie ich umiejętności w praktyce, budzi uzasadnione obawy. W porównaniu z dotychczasowym WOS-em (wiedzą o społeczeństwie), nowy przedmiot znacząco zawęży zakres wiedzy, szczególnie w obszarze prawa i historii. A to właśnie te elementy były fundamentem w zrozumieniu działania systemów politycznych, prawnych i społecznych. Zastąpienie tych treści wyłącznie praktycznym podejściem, bez odpowiedniego przygotowania nauczycieli, może prowadzić do spłylenia tematu i uzależnienia jakości nauczania od indywidualnych kompetencji pedagogów. W efekcie uczniowie mogą nie uzyskać niezbędnych narzędzi do samodzielnej analizy zjawisk politycznych i społecznych, co osłabi ich przygotowanie do świadomego uczestnictwa w życiu obywatelskim. Dlatego apelujemy do Ministerstwa Edukacji Narodowej o rozszerzenie podstawy programowej edukacji obywatelskiej, tak aby zachować równowagę między praktycznymi umiejętnościami a solidną wiedzą teoretyczną. Tylko wtedy możliwe będzie wykształcenie świadomych, aktywnych obywateli rozumiejących mechanizmy funkcjonowania państwa i społeczeństwa. Równie ważne jest zapewnienie nauczycielom kompleksowego wsparcia – zarówno merytorycznego, jak i metodycznego. Szkolenia, materiały dydaktyczne oraz narzędzia do pracy z uczniami to niezbędne elementy, by edukacja obywatelska miała realną wartość. Doceniamy fakt, że szkoły zaczynają otwierać się na tematykę obywatelską. To krok w dobrą stronę – teraz trzeba zadbać o to, by był on solidny i przemyślany.

3. Szkoła neutralna światopoglądowo

Szkoła powinna być miejscem wolnym od uprzedzeń i preferencji światopoglądowych. Dlatego Ministerstwo Edukacji Narodowej powinno podjąć działania zmierzające do wycofania religii z „obowiązkowego” planu lekcji. Zamiast tego uczniowie mogliby korzystać z zajęć dodatkowych rozwijających ich pasje – jak sztuka, sport, języki czy umiejętności społeczne. Religia, jeśli ma być nauczana, powinna odbywać się poza godzinami szkolnymi, zorganizowana przez wspólnoty wyznaniowe i dostępna dobrowolnie. Neutralność światopoglądowa w szkołach to gwarancja równego traktowania wszystkich uczniów, niezależnie od tego, w co wierzą lub czy wierzą w ogóle. Brak uprzywilejowania jednej religii sprzyja budowaniu bardziej otwartego, tolerancyjnego środowiska, w którym każde dziecko może czuć się akceptowane i bezpieczne. Odejście od religii w programie szkolnym daje uczniom więcej swobody – mogą lepiej wykorzystać czas na rozwijanie swoich talentów, co przekłada się na ich lepszy

rozwój osobisty i większą motywację do nauki. Zmniejsza się także ryzyko napięć i konfliktów związanych z przekonaniami religijnymi, które często są źródłem podziałów wśród rówieśników. Szkoła powinna być przestrzenią, w której każde dziecko – bez względu na wyznanie – czuje się szanowane i równe wobec innych. Wyprowadzenie religii poza mury szkoły w ramach dobrowolnych zajęć to krok w stronę bardziej nowoczesnej i otwartej edukacji.

4. Psycholog w każdej szkole

Każda szkoła powinna mieć na stałe zatrudnionego psychologa z odpowiednim wykształceniem i przygotowaniem, który będzie wspierał uczniów w codziennych trudnościach. Osoba na tym stanowisku powinna posiadać dyplom magistra psychologii oraz dodatkowe kwalifikacje z zakresu psychologii klinicznej, edukacyjnej lub psychoterapii. Psycholog szkolny nie tylko pomaga uczniom zmagającym się z depresją, lękiem, stresem czy trudnościami w relacjach rówieśniczych, ale też wspiera ich w radzeniu sobie z presją ocen, problemami z koncentracją czy organizacją nauki. Wczesna diagnoza i szybka pomoc są kluczowe, mogą zapobiec pogłębianiu się kryzysów i przeciwdziałać ich poważnym konsekwencjom. Obecność psychologa w szkole to nie tylko realna pomoc dla dzieci w potrzebie, ale też krok w stronę większej świadomości na temat zdrowia psychicznego. Dzięki temu uczniowie uczą się, że prośenie o wsparcie nie jest powodem do wstydu, a naturalnym elementem dbania o siebie. To ważne zwłaszcza dziś, gdy problemy emocjonalne wśród młodzieży narastają. Dane są alarmujące. We wrześniu 2024 roku brakowało aż 2306 psychologów szkolnych w całej Polsce to prawie 24% nieobsadzonych etatów. Co więcej, 308 gmin w kraju nie miało ani jednego psychologa w swoich szkołach. W 2023 roku policja zarejestrowała ponad 2100 prób samobójczych wśród dzieci i młodzieży, z czego aż 146 zakończyło się tragicznie. Te liczby powinny poruszyć każdego. Psycholog w każdej szkole to nie przywilej, lecz konieczność. To inwestycja w zdrowie psychiczne młodego pokolenia i w ich bezpieczeństwo, rozwój i przyszłość.

5. Szybszy dostęp do pomocy

Proponujemy wprowadzenie przepisów, które umożliwią pedagogom i psychologom szkolnym kierowanie uczniów bezpośrednio do specjalistów, takich jak psychiatry, terapeuci czy neurolodzy. Takie rozwiązanie pozwoli na szybszą interwencję w sytuacjach, gdy zdrowie psychiczne lub emocjonalne dziecka wymaga natychmiastowego wsparcia. Pedagodzy i psychologowie to osoby, które na co dzień pracują z uczniami i mają szansę jako pierwsi zauważyć niepokojące objawy, problemy z nastrojem, zachowaniem czy koncentracją. Dziś często brakuje im formalnych uprawnień, by skutecznie pokierować dziecko do odpowiedniej pomocy. Gdyby mieli taką możliwość, uczniowie mogliby szybciej trafić do specjalistów, co zwiększa szanse na skuteczne leczenie i zapobiega pogłębianiu się trudności. Dzięki tym zmianom szkoły mogłyby również lepiej monitorować stan psychiczny swoich uczniów i reagować na czas. W praktyce oznaczałoby to więcej dzieci, które otrzymują realne wsparcie wtedy, gdy go najbardziej potrzebują zanim problemy przerodzą się w poważny kryzys. Szybsza diagnoza to nie tylko lepsze samopoczucie dziecka, ale także większa szansa na to, że nie wypadnie z rytmu nauki, nie wycofa się z życia społecznego i nie straci wiary w siebie. To konkretna, potrzebna zmiana, która może naprawdę wpłynąć na życie wielu uczniów.

6. Ciepły, darmowy posiłek dla każdego ucznia

Wprowadzenie bezpłatnych obiadów w szkołach dla wszystkich uczniów to nie wydatek, ale inwestycja – w zdrowie, lepszą edukację i dobrą przyszłość dzieci. Każde dziecko, bez względu na sytuację materialną, powinno mieć dostęp do codziennego, wartościowego posiłku. To nie tylko kwestia równości, ale podstawowa potrzeba, od której zależy rozwój i dobre samopoczucie ucznia. Pełnowartościowe jedzenie wpływa na koncentrację, pamięć, energię do nauki i aktywność fizyczną. Dzieci, które jedzą regularnie i zdrowo, lepiej radzą sobie w szkole i mają więcej sił do działania. Nie chodzi tu tylko o kalorie – chodzi o to, by żadne dziecko nie musiało się uczyć z pustym żołądkiem. Wspólne obiady w szkolnej stołówce to także ważna przestrzeń do integracji, budowania relacji i rozwijania umiejętności społecznych. To czas, kiedy uczniowie mogą się spotkać, porozmawiać, uczyć się

kultury jedzenia i wzajemnego szacunku. Program powinien uwzględniać także posiłki roślinne i specjalne diety tak by każde dziecko mogło zjeść coś, co jest zdrowe i zgodne z jego potrzebami. To realna szansa na promowanie dobrych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Szkoła ma być miejscem, które wspiera nie tylko wiedzą, ale i troską o podstawowe potrzeby. Ciepły posiłek to jeden z fundamentów tej troski.

7. 51% zniżki na transport

Domagamy się ujednolicenia zniżek na przejazdy komunikacją publiczną, zarówno dla uczniów, jak i studentów do poziomu 51%. To realna pomoc, która odciąży budżety rodzin, zwłaszcza tam, gdzie jest kilkoro dzieci uczących się w różnych placówkach. Dla wielu osób z mniejszych miejscowości, codzienne dojazdy to duży wydatek, a zniżka może przesądzić o tym, czy dziecko będzie miało równy dostęp do edukacji. Ta zmiana nie tylko wspiera rodziny, ale także zachęca młodzież do korzystania z transportu publicznego zamiast samochodów. Mniej aut na drogach to mniejsze korki, czystsze powietrze i lepsze warunki życia w miastach i miasteczkach. W wielu krajach europejskich zniżki dla uczniów i studentów to standard. Czas, by Polska dołączyła do tego grona i potraktowała edukację oraz zrównoważony transport jako wspólną sprawę. To rozwiązanie łączy w sobie troskę o uczniów, środowisko i sprawiedliwość społeczną.

8. Darmowe podręczniki w szkołach ponadpodstawowych

Wprowadzenie darmowych podręczników dla uczniów szkół ponadpodstawowych to realny krok w stronę wyrównywania szans edukacyjnych. Dziś, wielu rodziców musi wydawać setki złotych rocznie na książki, co dla wielu rodzin zwłaszcza tych o niższych dochodach stanowi poważne obciążenie. A przecież dostęp do wiedzy nie powinien zależeć od zasobności portfela. Państwowy lub samorządowy program finansujący podręczniki umożliwi każdemu uczniowi uczenie się z tych samych, aktualnych materiałów. To nie tylko sprawiedliwe, ale i praktyczne, nauczyciele mogą wtedy pracować z całą klasą w oparciu o jedno źródło, planować lekcje efektywniej i wprowadzać nowoczesne metody nauczania. Równość w dostępie do materiałów edukacyjnych oznacza, że wszyscy niezależnie od miejsca zamieszkania czy sytuacji domowej mają taką samą szansę na sukces. To inwestycja, która zwraca się z nawiązką: lepiej przygotowani uczniowie, mniej stresu dla rodzin, wyższa jakość kształcenia.

9. Przesunięcie godziny rozpoczęcia zajęć

Zaczynanie lekcji o 8:30 to niewielka zmiana, która może przynieść ogromne korzyści. Uczniowie zyskaliby więcej snu i spokojniejszy poranek, co przełożyłoby się na lepsze samopoczucie, większą koncentrację i skuteczniejsze uczenie się. Dziś wielu uczniów przychodzi do szkoły zmęczonych – to nie sprzyja ani nauce, ani zdrowiu psychicznemu. Badania pokazują, że młodzież potrzebuje więcej snu niż dorośli, a zbyt wczesne wstawanie skutkuje przewlekłym niewyspaniem. Przesunięcie startu lekcji nawet o 30 minut pozwoliłoby uczniom lepiej się regenerować i łatwiej radzić sobie z codziennymi obowiązkami. Dzięki temu prostemu rozwiązaniu szkoła staje się bardziej przyjazna, a uczniowie – spokojniejsi, mniej zestresowani i bardziej gotowi do pracy. To inwestycja w zdrowie i efektywność edukacji, którą warto rozważyć.

10. Zajęcia obowiązkowe maksymalnie do 16:00

Propozycja, aby zajęcia obowiązkowe kończyły się najpóźniej o godzinie 16:00, to krok w stronę lepszego zarządzania czasem uczniów. Obecnie wielu z nich (ponad 30% chodzi na korepetycje, a aż 70% uczęszcza na dodatkowe zajęcia), przez co brakuje im czasu na odpoczynek i realizowanie własnych zainteresowań. Skrócenie dnia szkolnego, pozwoli młodzieży znaleźć chwilę na relaks, sport, rozwijanie pasji czy spędzanie czasu z rodziną. To ważne, by uczniowie mogli zachować równowagę między nauką a życiem prywatnym. Dzięki tej zmianie będą mogli lepiej zaplanować swój dzień, uniknąć przemęczenia i stresu, a to wpłynie pozytywnie na ich zdrowie

psychiczne i ogólne samopoczucie. Mniej obowiązków po lekcjach to większa szansa na rozwój i dobre wyniki w nauce.

11. Szkoła dla wszystkich – czas na realne wdrożenie

Mimo zapowiedzi, program „Szkoła dla wszystkich” nie został skutecznie wdrożony. Tysiące uczniów z Ukrainy w polskich szkołach wciąż nie otrzymuje systemowego wsparcia językowego, psychologicznego ani kulturowego. Potrzebni są asystenci międzykulturowi, których brak utrudnia codzienną komunikację z dziećmi i ich rodzinami. Wdrożenie programu ułatwiłoby integrację, odciążałoby nauczycieli i psychologów oraz pozwoliłoby wszystkim uczniom uczyć się w spokojniejszej, bardziej zrozumiałej i bezpiecznej atmosferze. To inwestycja nie tylko w tych, którzy przyjechali, ale też w całe społeczeństwo – im lepiej poradzą sobie dziś, tym więcej będą mogli wnieść do wspólnej przyszłości. Edukacja nie może wykluczać.

12. Edukacja zamiast zakazów – odpowiedzialne korzystanie z technologii

Postulujemy odejście od pomysłów wprowadzania ogólnych zakazów korzystania z telefonów komórkowych w szkołach. Takie działania nie rozwiązują problemów, a jedynie je maskują – tworząc złudne poczucie porządku, które nie uczy młodych odpowiedzialności, tylko karności. Współczesna szkoła powinna nie tyle eliminować technologię, co uczyć jej mądrego, świadomego i bezpiecznego używania. To właśnie brak edukacji cyfrowej, a nie sama obecność telefonu – jest źródłem problemów. Zamiast zakazów, potrzebujemy zajęć o higienie cyfrowej, prywatności w sieci, uzależnieniach ekranowych i etycznym korzystaniu z Internetu. Uczniowie nie mogą być zostawieni sami sobie w świecie technologii – muszą być do niego przygotowywani, nie od niego izolowani. Zakazy budują opór i dystans, a edukacja daje narzędzia i zaufanie. Szkoła XXI wieku nie powinna uciekać od rzeczywistości – powinna pomagać ją rozumieć.

13. Zwiększenie kompetencji Samorządów Uczniowskich

Wzmocnienie roli Samorządów Uczniowskich wymaga zapewnienia im wpływu na funkcjonowanie szkoły, szczególnie w zakresie tworzenia wewnętrznych regulacji oraz gospodarowania środkami finansowymi. Uczniowie, jako pełnoprawni członkowie społeczności szkolnej, powinni mieć ustawowo zagwarantowane prawo do współtworzenia i opiniowania statutu szkoły – dokumentu, który w największym stopniu kształtuje ich codzienne warunki nauki, życia i współpracy w szkole. Formalne włączenie przedstawicieli samorządu uczniowskiego do procesu uchwalania i nowelizowania statutu to krok w stronę rzeczywistej partycypacji młodych ludzi w zarządzaniu szkołą.

Oprócz wpływu na dokumenty normatywne, Samorząd Uczniowski powinien również uzyskać możliwość wskazywania celów, na które przeznaczona zostanie część budżetu szkoły. Proponujemy wprowadzenie obowiązku wydzielenia 4–5% całkowitego budżetu placówki na inicjatywy zaproponowane przez samorząd uczniowski, przy czym realizacja tych wydatków byłaby nadzorowana przez radę pedagogiczną lub dyrekcję szkoły. Pozwoliłoby to na połączenie uczniowskiej sprawczości z zapewnieniem zgodności działań z przepisami prawa oraz celami wychowawczymi i organizacyjnymi szkoły. Środki te mogłyby wspierać m.in. projekty kulturalne, sportowe, integracyjne, społeczne czy ekologiczne – zależnie od potrzeb i pomysłów zgłaszanych przez uczniów.

Zwiększenie kompetencji samorządów uczniowskich sprzyja budowaniu postaw obywatelskich, uczy demokracji w działaniu i wzmacnia poczucie sprawczości wśród młodzieży. W dłuższej perspektywie takie rozwiązania mogą przyczynić się do rozwoju aktywnych, świadomych i zaangażowanych obywateli, którzy czują się odpowiedzialni za swoją społeczność. Szkoła, w której uczniowie mają realny głos, staje się bardziej otwarta, sprawiedliwa i nowoczesna.

14. Mniej biurokracji – więcej nauki

W celu odciążenia szkół z nadmiaru obowiązków administracyjnych, konieczne jest wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technologicznych, które uproszczą i zautomatyzują kluczowe procesy organizacyjne. Systemy umożliwiające elektroniczne podpisy, automatyczne tworzenie dokumentów (takich jak świadectwa, zaświadczenia, arkusze ocen), a także integrację dziennika elektronicznego z innymi modułami – jak biblioteka, stołówka, ewidencja obecności czy system rekrutacji – znacząco przyspieszyłyby pracę szkół i wyeliminowały wiele powtarzalnych, czasochłonnych zadań. Dzięki temu nauczyciele mogliby więcej czasu i energii poświęcić pracy z uczniami, co przełożyłoby się na lepsze wyniki nauczania i większe zaangażowanie wychowawcze.

Warto również rozważyć częściowe przeniesienie prostych zadań organizacyjnych na uczniów – na przykład samodzielne wypełnianie formularzy czy pomoc w koordynacji wydarzeń szkolnych. Takie rozwiązanie nie tylko uczy młodych ludzi samodzielności i odpowiedzialności, ale również w naturalny sposób buduje ich kompetencje organizacyjne oraz poczucie współodpowiedzialności za życie szkoły.

Ograniczenie biurokracji poprzez cyfryzację i usprawnienie procedur administracyjnych zwiększyłoby przejrzystość i efektywność działania placówek oświatowych, ograniczając ryzyko błędów oraz poprawiając komunikację wewnętrzną. Co więcej, mniejsze obciążenie formalnościami wpłynęłoby pozytywnie na satysfakcję zawodową nauczycieli, ich motywację do pracy i jakość relacji z uczniami. Szkoła, w której administracja wspierana jest przez inteligentne technologie, staje się bardziej nowoczesna, funkcjonalna i skoncentrowana na tym, co najważniejsze – na edukacji.

15. Podwyżki dla nauczycieli

W ramach reformy systemu edukacji proponujemy wprowadzenie regularnych i przejrzystych podwyżek wynagrodzeń dla nauczycieli, powiązanych z ich doświadczeniem, zaangażowaniem i efektami pracy. Celem jest zapewnienie godnych warunków pracy oraz adekwatnego wynagrodzenia, które odzwierciedla znaczenie zawodu nauczyciela i rosnące wymagania zawodowe. Podwyżki będą wdrażane stopniowo, z uwzględnieniem możliwości budżetowych, jednak z priorytetowym traktowaniem poprawy sytuacji materialnej kadry pedagogicznej.

Proponowane rozwiązanie ma na celu zwiększenie motywacji do pracy, wspieranie dalszego rozwoju zawodowego oraz zatrzymanie doświadczonych nauczycieli w systemie. Poprawa wynagrodzeń przyczyni się również do odbudowy prestiżu zawodu i uczynienia go bardziej atrakcyjnym dla młodych osób planujących karierę w edukacji.

Wspieramy apel Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) dot. podwyżki wynagrodzeń nauczycieli o 10 proc. od 1 września 2025 r. i uchwalenie obywatelskiego projektu nowelizacji Karty Nauczyciela.

16. Koniec obowiązkowych prac domowych w szkołach średnich

Coraz częściej zauważamy, że obowiązkowe prace domowe w szkołach średnich stają się dla uczniów ogromnym obciążeniem. Zamiast pomagać w nauce, często powodują zmęczenie i stres, odbierając czas, który młodzież mogłaby poświęcić na rozwijanie swoich pasji, zainteresowań czy po prostu odpoczynek. Dlatego warto rozważyć zniesienie obowiązkowych prac domowych na rzecz bardziej praktycznych i angażujących zajęć w samej szkole. Projekty grupowe, warsztaty czy zajęcia praktyczne pozwolą uczniom nie tylko zdobywać wiedzę teoretyczną, ale również uczyć się współpracy, komunikacji i kreatywnego rozwiązywania problemów – umiejętności niezbędnych w dorosłym życiu. W sytuacjach, gdy uczniowie potrzebują dodatkowego wsparcia, nauczyciele mogliby organizować konsultacje indywidualne po lekcjach, co pozwoliłoby lepiej dopasować pomoc do konkretnych potrzeb każdego ucznia. Dzięki temu młodzież zyskałaby więcej wolnego czasu na rozwijanie swoich zainteresowań, uprawianie sportu czy spędzanie czasu z rodziną i przyjaciółmi. To niezwykle ważne dla ich zdrowia psychicznego i emocjonalnej równowagi, które są podstawą dobrego funkcjonowania zarówno w szkole, jak i poza nią. Zmniejszenie liczby prac domowych pozwoli też ograniczyć stres i ryzyko wypalenia, z jakim boryka się coraz więcej uczniów. Lepsze zarządzanie czasem i energią przełoży się na ich efektywność i motywację do

nauki. Warto więc, aby szkoła stała się miejscem, gdzie uczniowie nie tylko przyswajają wiedzę, ale też rozwijają praktyczne umiejętności i pasje, które pomogą im w przyszłości radzić sobie w dorosłym życiu.

17. Nowa, odświeżona lista lektur

Trzeba wprowadzić nowy plan, który zakłada opracowanie zróżnicowanej listy lektur, uwzględniającej współczesne potrzeby młodzieży. Powinna ona obejmować książki poruszające aktualne problemy społeczne, emocjonalne i kulturowe. Klasyczne dzieła literackie powinny pozostać, ale w rozsądnych proporcjach, by zrobić miejsce dla literatury współczesnej, reportaży oraz powieści graficznych. Lista lektur powinna być aktualizowana co 5 lat przez zespół ekspertów, nauczycieli i uczniów.

Przykłady pozycji, które powinny zostać dodane, to: *Prawiek i inne czasy* Olgi Tokarczuk, *Starość aksolotla* Jacka Dukaja, *Obcy* Alberta Camusa oraz *Bieguni* Olgi Tokarczuk.

Z kolei wśród książek, które naszym zdaniem powinny zostać usunięte, znajdują się: *Katedra* Jacka Dukaja, *Skąpiec* Molière'a, *Ojciec Goriot* Honoré de Balzac oraz *Granica* Zofii Nałkowskiej.

Wprowadzenie nowej listy lektur zwiększy zainteresowanie literaturą wśród młodzieży, promując krytyczne myślenie poprzez teksty poruszające aktualną problematykę. Dzięki temu uczniowie będą lepiej przygotowani do rozumienia współczesnego świata, co pozytywnie wpłynie na ich rozwój osobisty i społeczny.

18. Wprowadzenie ocen opisowych

W ramach nowoczesnej reformy edukacyjnej proponujemy zastąpienie tradycyjnych ocen liczbowych ocenami opisowymi, które w sposób szczegółowy i wielowymiarowy oddają rozwój ucznia w danym przedmiocie. Zamiast prostego przypisania cyfry, nauczyciele będą przygotowywać raporty, które uwzględnią mocne strony ucznia, obszary wymagające poprawy oraz konkretne osiągnięcia w zakresie rozwoju jego umiejętności i kompetencji. Taki system ocen opisowych pozwoli na pełniejszą i bardziej precyzyjną diagnozę edukacyjną, skupiając się przede wszystkim na indywidualnym postępie ucznia, a nie tylko na porównywaniu go z innymi. Dzięki temu nauczyciele będą mogli lepiej dostosować swoje metody pracy do potrzeb każdego dziecka, co sprzyja bardziej efektywnemu uczeniu się. Ocenę opisową motywują uczniów do dalszego rozwoju, ponieważ dają im jasny i konkretny obraz tego, co już udało im się osiągnąć, a także wskazują, na czym powinni się skoncentrować, aby kontynuować swój postęp. Eliminując nadmierne skupienie na liczbowych wynikach, uczniowie zyskują możliwość lepszego zrozumienia swojej własnej ścieżki edukacyjnej i budowania pozytywnego nastawienia do nauki. Wprowadzenie tego systemu to krok w stronę edukacji opartej na wsparciu, indywidualizacji oraz promowaniu świadomego i zaangażowanego rozwoju każdego ucznia.

19. Realne zmiany w podstawie programowej

Reforma w systemie edukacji jest powolnym, przemyślanym oraz bacznie obserwowanym procesem w którym poprzez konsultacje i analizę z specjalistami powinna być wdrażana w życie. To czego młodzież ma się uczyć musi być sprawą traktowaną poważnie i rozpatrywana w realny sposób a nie tylko pod media, tak aby było wiadomo, że ministerstwo podjęło jakieś kroki w tę stronę.

Zmniejszenie treści w podstawie programowej pozwala na przyswajanie wiedzy tej najbardziej potrzebnej oraz praktycznej dla uczniów. Byłoby to również odciążenie dla nauczycieli, którzy mogliby się skupić oraz poświęcić więcej czasu i uwagi na tematy bardziej skomplikowane lub nie rozumiane bez uczniów tak aby bez presji realizowania materiału mogli edukować młodych. Dzięki temu nauczyciele będą mogli się skupić na dostosowaniu trybu nauki do danej grupy, tak aby był on jak najlepszy.

20. Dodatkowa nauka o klimacie

Rządowy program, który wprowadza więcej treści o tematyce ochrony środowiska, zmian klimatu i zrównoważonym rozwoju do przedmiotów przyrodniczych czy wiedzy o społeczeństwie, jest bardzo ważny. Dzięki temu uczniowie lepiej rozumieją, z czym wiąże się kryzys klimatyczny i jak dbać o naszą planetę.

Takie zajęcia pomagają kształtować postawy, które promują troskę o środowisko na terenie lokalnym oraz globalnym. Szkoły powinny zachęcać młodzież do aktywnego działania i podejmowania decyzji, które pomagają chronić przyrodę.

21. Finansowanie szkoleń, zwiększenie kompetencji nauczycieli

Aby zapewnić uczniom jak najwyższy poziom kształcenia, niezbędne jest ciągłe doskonalenie kompetencji nauczycieli. Proponujemy wprowadzenie kompleksowego systemu wsparcia rozwoju zawodowego, który obejmowałby indywidualne plany rozwoju, różnorodne formy doskonalenia zawodowego, takie jak szkolenia i warsztaty, oraz dostęp do nowoczesnych materiałów dydaktycznych. Indywidualne plany rozwoju, dostosowane do potrzeb i zainteresowań nauczycieli, umożliwiłyby określenie celów rozwojowych i wybór odpowiednich form doskonalenia. Regularne szkolenia, zarówno stacjonarne, jak i online, pozwoliłyby nauczycielom zdobywać nowe umiejętności w obszarach takich jak nowe technologie, metody nauczania czy wychowanie emocjonalne. Dodatkowo warto umożliwić uczestnictwo w projektach badawczych oraz zapewnić dostęp do wysokiej jakości materiałów dydaktycznych. Współpraca z sektorem biznesowym poprzez organizację szkoleń prowadzonych przez przedstawicieli różnych branż pozwoliłaby nauczycielom lepiej przygotować uczniów do wyzwań współczesnego rynku pracy.

Inwestowanie w rozwój zawodowy nauczycieli przynosi liczne korzyści. Podnosi jakość kształcenia, ponieważ nauczyciele z nowymi umiejętnościami lepiej odpowiadają na potrzeby uczniów. Zwiększa także ich motywację do pracy, poprawiając atmosferę w szkole. Ponadto, przyciąga młodych, ambitnych nauczycieli, którzy chcą się rozwijać, oraz umożliwia adaptację do zmieniającego się środowiska edukacyjnego.

22. Budżet obywatelski w każdej szkole

Wprowadzenie szkolnego budżetu obywatelskiego to nowatorskie rozwiązanie, które pozwoli na zwiększenie zaangażowania uczniów w życie szkoły oraz rozwój ich kompetencji obywatelskich. Dzięki temu narzędziu młodzi ludzie zyskają realny wpływ na decyzje dotyczące wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na potrzeby szkoły. Proces mógłby rozpoczynać się od organizacji warsztatów, podczas których uczniowie poznaliby zasady budżetowania, tworzenia projektów oraz prowadzenia kampanii społecznych. Następnie mieliby możliwość zgłaszania własnych pomysłów na projekty, które mogłyby obejmować na przykład modernizację sal lekcyjnych, zakup nowoczesnego sprzętu sportowego czy stworzenie stref relaksu i spotkań. Po zebraniu wszystkich propozycji uczniowie głosowaliby na najciekawsze i najbardziej potrzebne inicjatywy. Aby zapewnić przejrzystość i budować zaufanie, regularnie publikowane byłyby informacje o aktualnym stanie budżetu, zgłoszonych projektach oraz wynikach głosowania. Warto również rozważyć system nagród dla autorów najlepszych projektów, co dodatkowo zmotywowałoby młodzież do aktywnego udziału. Współpraca ze społecznością lokalną, w tym z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi, mogłaby przynieść dodatkowe środki finansowe oraz wsparcie merytoryczne, umożliwiając realizację większej liczby wartościowych inicjatyw. Wprowadzenie szkolnego budżetu obywatelskiego niesie ze sobą liczne korzyści. Po pierwsze, kształtuje u uczniów kompetencje obywatelskie, takie jak odpowiedzialność, współpraca i umiejętność podejmowania decyzji. Po drugie, wzmacnia ich zaangażowanie w życie szkoły, sprawiając, że czują się współtwórcami swojej szkolnej przestrzeni. Po trzecie, umożliwia realizację projektów odpowiadających rzeczywistym potrzebom młodzieży, co wpływa na poprawę jakości życia szkolnego i rozwija kreatywność oraz inicjatywę uczniów.

23. Równe finansowanie szkół

Kolejnym krokiem w celu poprawy jakości edukacji w Polsce musi być zapewnienie równego finansowania dla wszystkich szkół, niezależnie od ich lokalizacji, statusu materialnego uczniów czy typu placówki. Istniejące różnice w zasobach finansowych między szkołami w różnych częściach kraju prowadzą do nierówności w dostępie do edukacji na wysokim poziomie. Proponujemy stworzenie systemu finansowania, który uwzględniałby potrzeby zarówno dużych miast, jak i małych miejscowości. Trzeba wdrożyć model, który umożliwi zrównoważony podział środków, uwzględniając zarówno nakłady na wynagrodzenia nauczycieli, jak i inwestycje w infrastrukturę oraz materiały edukacyjne. Dodatkowo szkoły z większymi potrzebami powinny otrzymywać dodatkowe wsparcie finansowe, które umożliwiłoby im poprawę jakości nauczania, na przykład poprzez zakup nowoczesnych technologii edukacyjnych czy zatrudnienie dodatkowego personelu, w tym psychologów i pedagogów.

Należy zadbać również o to, by finansowanie szkół było transparentne, a środki wydatkowane w sposób efektywny, co pozwoliłoby uniknąć niepotrzebnych nierówności. Dzięki temu uczniowie z różnych regionów mogliby mieć równe szanse na zdobycie wysokiej jakości edukacji, co w przyszłości przyczyniłoby się do wyrównania szans zawodowych i społecznych w Polsce.

24. Łatwy kontakt nauczyciel-uczeń. Nowelizacja „Ustawy Kamilka”

W obecnym systemie prawnym, na mocy tzw. „Ustawy Kamilka”, nauczyciele nie mogą nawiązywać bezpośrednich kontaktów z uczniami za pomocą połączeń telefonicznych czy platform społecznościowych, co w wielu przypadkach utrudnia efektywną współpracę. Choć celem tej ustawy było zwiększenie bezpieczeństwa uczniów i zapobieganie niepożądanym sytuacjom, obecne regulacje w praktyce ograniczają możliwości wsparcia uczniów, zarówno w kwestiach edukacyjnych, jak i emocjonalnych.

Nowelizacja tej ustawy jest zatem konieczna, aby umożliwić nauczycielom łatwiejszy kontakt z uczniami, szczególnie w sytuacjach, które wymagają szybkiej reakcji, takich jak problemy w nauce czy trudności emocjonalne. Współczesne technologie, takie jak telefon czy platformy online, mogą wspomagać budowanie relacji nauczyciel-uczeń, umożliwiając nauczycielom bieżące wsparcie oraz szybsze reagowanie na potrzeby uczniów. Użycie tych narzędzi może także sprzyjać wzmacnianiu zaufania i poczucia bezpieczeństwa w relacjach, co jest kluczowe dla efektywnego nauczania i tworzenia pozytywnej atmosfery w szkole.

25. Zwiększenie ochrony grup dyskryminowanych we wszystkich sferach szkolnych

Szkoły powinny wprowadzić jednoznaczne i przejrzyste zasady przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji, takim jak homofobia, rasizm czy wykluczenie społeczne. Istotne jest zapewnienie równego traktowania wszystkich uczniów, niezależnie od ich płci, orientacji seksualnej, pochodzenia etnicznego czy niepełnosprawności. W tym celu niezbędne jest opracowanie jasnych procedur postępowania w sytuacjach naruszenia praw uczniów, które umożliwią skuteczną i szybką reakcję na wszelkie przejawy dyskryminacji. Równocześnie konieczne jest systematyczne prowadzenie szkoleń dla kadry pedagogicznej oraz pracowników szkoły, które pozwolą lepiej zrozumieć potrzeby i wyzwania, z jakimi borykają się osoby należące do różnych grup, w tym społeczności LGBTQ+. Promowanie akceptacji i tolerancji powinno stać się fundamentem codziennego życia szkolnego, co można dodatkowo wspierać poprzez stosowanie neutralnych form językowych w oficjalnych dokumentach i komunikacji. Działania te przyczynią się do stworzenia bezpiecznego, otwartego i wspierającego środowiska, w którym każdy uczeń będzie miał szansę na rozwój i realizację swojego potencjału. Odpowiednia edukacja antydyskryminacyjna oraz konsekwentne egzekwowanie zasad zapobiegają przemocy i wykluczeniu, wzmacniając integrację grup marginalizowanych. W efekcie szkoły staną się miejscem konstruktywnego dialogu i wzajemnego zrozumienia, co jest niezbędne dla budowy społeczeństwa opartego na wartościach tolerancji i szacunku dla różnorodności.

26. Swoboda ubioru w szkole - zakaz narzucania wyglądu

Zmiana przepisów dotyczących ubioru w szkołach, pozwoli uczniom na wybór własnego stylu co pozytywnie wpływa na ich rozwój, wyrażenie siebie oraz określenie swojej własnej wartości. Przez to, że nie są podporządkowywani odgórnym zasadom nie odczuwają dodatkowej presji, która ma ogromny wpływ na młodego człowieka. Tego typu procedury wspierają edukację w zakresie różnorodności, tolerancji oraz otwartości na odmienność.

27. Przeciwdziałanie hejtowi

Szkoła powinna stanowczo sprzeciwiać się oraz przeciwdziałać wszystkim formom hejtu, w tym zwrócić uwagę na kwestię prześladowania czy poniżania z względu na wygląd czy pochodzenie. Wprowadzenie konsekwencji i jednoznacznych zasad pomoże stworzyć miejsce przyjazne dla wszystkich, pełne komfortu oraz swobody. Takie aspekty wpływają na rozwój oraz samopoczucie uczniów co przekłada się na ich naukowe i szkolne osiągnięcia. Ważna jest również świadomość oraz edukacja w tym zakresie, tak aby młodzi wiedzieli czym jest hejt, jakie może mieć formy oraz jak z nim walczyć.

28. Pielęgniarka w szkole - zawsze i wszędzie

W każdej szkole powinna być pielęgniarka dostępna podczas zajęć, które odbywają się przez cały dzień a nie tylko w danych godzinach.. Umożliwi to szybkie udzielenie pomocy medycznej uczniom, którzy nagle gorzej się poczują lub doświadczą kontuzji czy urazu - co każdemu może się zdarzyć. Obecność pielęgniarki zwiększa poczucie bezpieczeństwa wśród uczniów i ułatwia nauczycielom szybki kontakt z profesjonalnym wsparciem medycznym, które jest w każdym przypadku niezbędne.

29. „Różowa Skrzyneczka” dla każdej z nas

W każdej szkole powinny znajdować się „różowe skrzyneczki” z darmowymi środkami higienicznymi – podpaskami i tamponami – dostępnymi dla uczennic. Brak takich produktów wpływa negatywnie na ich codzienne funkcjonowanie, pewność siebie oraz komfort – aż 21% nastolatek opuściło szkołę z tego powodu. Skrzyneczki zapewniają szybki i dyskretny dostęp do najpotrzebniejszych środków w nagłych sytuacjach. Szkoły muszą mieć zapewniony budżet na ich regularne uzupełnianie, a nie raz na jakiś czas kiedy to uczennice zgłaszają.

30. Gwara i dziedzictwo lokalne nie muszą być obce

Plan godzin wychowawczych powinien uwzględniać zajęcia poświęcone lokalnym gwarom i dziedzictwu kulturowemu. Poprzez warsztaty, projekty czy wycieczki edukacyjne uczniowie mogą w angażujący sposób poznawać tradycje swojego regionu. Tego typu działania wzmacniają tożsamość lokalną, uczą szacunku dla różnorodności kulturowej i budują więź z miejscem zamieszkania. Poznawanie własnych korzeni w kontekście narodowym rozwija poczucie przynależności.

31. Wspólne decyzje - nauczyciel, rodzic, uczeń

Szkoła powinna być przestrzenią, w której uczniowie, nauczyciele i rodzice mają realny wpływ na podejmowane decyzje. Włączanie uczniów w życie szkoły pozwala lepiej dostosować zasady do ich potrzeb, zwiększa ich zaangażowanie oraz zainteresowanie życiem szkolnej społeczności. Udział rodziców buduje wspólne poczucie odpowiedzialności za edukację i ułatwia zburzenie „muru” nauczyciel - rodzic. Taka współpraca sprzyja lepszemu funkcjonowaniu szkoły i większemu zrozumieniu potrzeb uczniów oraz ich wszechstronnemu rozwojowi.

32. Likwidacja dzwonka

Zrezygnowanie z tradycyjnych dzwonek w szkole może przynieść wiele korzyści, takich jak obniżenie stresu i poprawa koncentracji. Ograniczenie hałasu pozwala na tworzenie spokojnej atmosfery, dzięki czemu uczniowie mogą lepiej skupić się na nauce, bez zbędnych zakłóceń. Zamiast głośnych sygnałów zarówno uczniowie jak i

nauczyciele będą kierować się harmonogramem zajęć, korzystając z zegarów ściennych lub innych, cichszych metod oznaczania czasu takich jak delikatna melodia.

33. Zajęcia poza murami szkoły

Zajęcia poza szkołą to idealny pomysł na odczarowanie wizji lekcji zamkniętej w czterech ścianach bez możliwości zmiany, tak jak ptaszki w klatce. Jest to również okazja do nauki przez praktykę, łącząc teorię z doświadczeniem. Przedmioty takie jak geografia, matematyka czy fizyka mogą być prowadzone w terenie – poprzez pomiary, obserwacje czy projekty. Taka forma nauki pomaga lepiej przyswajać wiedzę i rozwija umiejętności współpracy, rozwiązywania problemów oraz kreatywnego myślenia.

34. Gotowa szkoła dla wszystkich

Aby zapewnić równość szans w edukacji, konieczne jest pełne dostosowanie szkół do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami. Wiele placówek wciąż nie spełnia podstawowych standardów dostępności takich jak podjazdy czy windy. Ważnym elementem jest również przygotowanie nauczycieli do współpracy i nauki z uczniami o różnych, indywidualnych potrzebach. Dodatkowe wyposażenie w postaci sprzętu komputerowego czy książek brajlowskich pozwoli na to aby szkoła była w pełni dostosowana dla wszystkich.

35. Umiejętności przyszłości

Reforma edukacji powinna mieć na uwadze, że zmierzamy się z innymi realiami niż te, które były kilkadziesiąt lat temu. Spotykamy się z innymi problemami, patrzymy z innej perspektywy. Szkoła musi być gotowa oraz otwarta na nowe wyzwania z którymi mamy styczność nie tylko na co dzień ale również na te, które czekają nas w przyszłości. W współczesności powinniśmy odchodzić od sztywnych i dawnych schematów oraz reguł, które nie mają racji bytu w obecnych czasach i zamienić je na te, które są jak najbardziej zbliżone do rzeczywistych potrzeb i wymagań.

Zdobywanie umiejętności na miarę XXI wieku pozwoli młodym na odnalezienie się w dynamice obecnego świata. Dzięki odpowiedniej edukacji oraz metodom uczniowie rozwiną takie umiejętności jak elastyczność, krytycznego myślenia oraz mierzenia się z obecnymi problemami w swoich środowiskach czy na innych płaszczyznach.

36. Nowa odmiana doradztwa zawodowego

Doradztwo zawodowe w szkołach powinno być dostosowane do aktualnej sytuacji na rynku pracy mając również na względzie potrzeby i wyzwania z strony uczniów. Zajęcia warto prowadzić w formie warsztatów z praktykami różnych branż, wizyt studyjnych w firmach oraz sesji mentoringowych, które pomogą młodzieży poznać możliwości zawodowe. Każdy uczeń powinien otrzymać indywidualny plan rozwoju zawodowego, opracowany na podstawie testów predyspozycji i rozmów z doradcą. Dzięki temu młodzi ludzie będą mogli świadomie planować swoją przyszłość.

37. Zróżnicowanie metod nauczania

Szkoły powinny stosować różnorodne formy nauczania, takie jak warsztaty, debaty, projekty zespołowe czy wizyty w instytucjach kultury, adekwatnie do potrzeb uczniów i uczennic. Wykorzystanie nowoczesnych technologii, np. VR czy gier edukacyjnych, sprawia, że nauka staje się bardziej angażująca i interaktywna, pozwala na odczarowanie wizji nauki jako tylko czytanie podręczników. Takie podejście zwiększa zaangażowanie i kreatywność uczniów, ułatwia przyswajanie wiedzy oraz umiejętność pracy w grupie, co jest kluczowe przy rozwoju młodych głów.

38. Zmiana systemu oceny zachowania

Konkretna ocena z zachowania jako cyfra jest bardzo krzywdząca dla uczniów, jest to wyrażenie ogólnej opinii kadry pedagogicznej na temat danego ucznia jednak nie pozwala na dogłębną analizę oraz nie daje pola do

rozmowy oraz refleksji. A to właśnie rozmowa, wsparcie, otwartość i zrozumienie pomaga młodym rozwijać siebie w lepszym kierunku. Taki system pozwala na uniknięcie systemu kar i nagród oraz ogranicza bezpośredni wpływ na uczniów pod względem oceny jako forma niepodważalnej oceny. Zależy nam na tym aby uczniowie mogli rozwijać się i uczyć w atmosferze dalekiej od oceniania „od linijki”, gdzie każde wykroczenie czy frekwencja wpływają na ocenę zachowania, która najczęściej nie jest jednolita i zgodna z rzeczywistą postawą

39. Szkoła to nie tylko książki

Wyjazdy rozwijają uczniów społecznie, emocjonalnie i poznawczo, jednak ich koszt bywa barierą dla wielu rodzin dlatego potrzebne jest dofinansowanie tak aby wszyscy uczniowie mogli z nich korzystać. Proponujemy utworzenie funduszu państwowego, z którego szkoły mogłyby uzyskać środki na częściowe pokrycie kosztów. Dzięki temu żaden uczeń nie zostanie narażony na wykluczenie. Takie wsparcie sprzyjałoby integracji, rozwijało umiejętności społeczne i poszerzało horyzonty uczniów poprzez naukę poza salą lekcyjną.

40. Promowanie działalności społecznej.

Zaleca się wprowadzenie obowiązkowego elementu edukacyjnego w postaci projektów społecznych realizowanych przez uczniów w ramach programu nauczania. Takie działania, jak organizacja akcji charytatywnych, kampanii ekologicznych czy przedsięwzięć wspierających lokalne społeczności, nie tylko rozwijają kompetencje miękkie młodzieży, lecz także umożliwiają kształtowanie empatii, poczucia odpowiedzialności społecznej oraz zaangażowania obywatelskiego. Dzięki obowiązkowemu uczestnictwu w projektach zespołowych uczniowie uczą się współpracy, planowania, zarządzania czasem i realizacji założonych celów. Ponadto, inicjatywy te mogą przyczyniać się do integracji szkolnej społeczności, a także do poprawy relacji pomiędzy uczniami. Warto także przewidzieć system nagród i wyróżnień dla najbardziej innowacyjnych i wpływowych projektów, które zmieniają otoczenie. Szkoły mogłyby corocznie organizować przeglądy projektów społecznych oraz współpracować z organizacjami pozarządowymi, samorządami i instytucjami kultury w celu zapewnienia profesjonalnego wsparcia merytorycznego dla realizowanych działań. Tego rodzaju rozwiązania wpisują się w szerszą strategię wychowawczo-edukacyjną, mającą na celu kształtowanie postaw prospołecznych oraz obywatelskich od najmłodszych lat.

41. Ogólnopolskie wietrzenie statutów szkół i placówek

Niezbędne jest przeprowadzenie ogólnopolskiego przeglądu i aktualizacji statutów szkół oraz innych placówek oświatowych, aby zapewnić ich pełną zgodność z obowiązującym prawem oraz zasadami ochrony praw dziecka i ucznia. Tzw. „wietrzenie statutów” powinno stać się systemowym działaniem koordynowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, które opracuje jasne wytyczne oraz listę najczęściej występujących, niezgodnych z prawem zapisów. Takie działania pozwolą ujednolicić i uporządkować regulacje wewnętrzne, ograniczając ryzyko nadużyć i arbitralności.

Ważnym elementem tego procesu powinno być również przygotowanie przez MEN przykładowych, wzorcowych rozwiązań statutowych. Dzięki nim szkoły zyskają konkretny punkt odniesienia przy dokonywaniu zmian, co zwiększy przejrzystość, spójność i jakość przepisów obowiązujących w placówkach. Szczególną uwagę należy poświęcić regulacjom dotyczącym praw ucznia, zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej, oceniania, ochrony danych osobowych i procedur odwoławczych – obszarom, które najczęściej zawierają nieprawidłowości.

Podstawę prawną dla takich działań stanowi art. 55 ust. 2 pkt 5 ustawy Prawo oświatowe, który zobowiązuje organy nadzoru pedagogicznego do kontroli przestrzegania praw dziecka i ucznia oraz upowszechniania wiedzy na ich temat. Przeprowadzenie kompleksowego przeglądu statutów i wdrożenie rekomendowanych zmian przyczyni się do budowy bardziej sprawiedliwego, bezpiecznego i zgodnego z prawem środowiska edukacyjnego.

42. Obowiązek udostępnienie statutow

Należy wprowadzić jednoznaczny i powszechny obowiązek publikowania statutow szkół oraz innych kluczowych dokumentów regulujących działalność placówek oświatowych – zarówno w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP), jak i na oficjalnych stronach internetowych szkół, o ile takie są prowadzone. Przejrzysty i łatwy dostęp do tych dokumentów to podstawowy warunek budowania zaufania społecznego i zapewnienia obywatelskiego nadzoru nad funkcjonowaniem instytucji edukacyjnych.

Dzięki takiemu rozwiązaniu uczniowie, rodzice, nauczyciele oraz inni członkowie społeczności szkolnej zyskują realną możliwość zapoznania się z zasadami funkcjonowania placówki, swoimi prawami i obowiązkami, a także mechanizmami podejmowania decyzji. Ułatwia to nie tylko bieżącą komunikację, ale też aktywne uczestnictwo w życiu szkoły i wspólne rozwiązywanie problemów. Transparentność w dostępie do informacji staje się fundamentem współpracy między szkołą a jej otoczeniem społecznym.

Ponadto, obowiązek publikacji dokumentów w BIP i na stronie internetowej wzmacnia odpowiedzialność dyrekcji i organów prowadzących szkoły za kształtowanie wewnętrznych regulacji w sposób zgodny z prawem i zasadami sprawiedliwości. Jasno określone reguły dostępne publicznie ograniczają możliwość nadużyć i zwiększają kontrolę społeczną nad działaniami placówek edukacyjnych, co jest kluczowe dla demokratyzacji życia szkolnego i promowania kultury prawnej w edukacji.

43. Zwiększenie autonomii

Aby skutecznie wspierać rozwój uczniów i podnieść jakość kształcenia, konieczne jest zwiększenie autonomii nauczycieli w zakresie planowania i realizacji procesu dydaktycznego. Nauczyciele powinni mieć możliwość tworzenia własnych programów nauczania dostosowanych do potrzeb i zainteresowań uczniów, a także większą swobodę w doborze metod pracy, materiałów dydaktycznych i form oceniania. Taka elastyczność pozwoli im lepiej reagować na zróżnicowane tempo pracy uczniów, rozwijać ich potencjał oraz tworzyć bardziej angażujące i nowoczesne lekcje. Równolegle warto wspierać współpracę nauczycieli w zespołach projektowych i przedmiotowych oraz umożliwić im korzystanie z dedykowanych środków finansowych na realizację autorskich inicjatyw edukacyjnych.

Większa autonomia przekłada się na wiele korzyści – zarówno dla nauczycieli, jak i uczniów. Po stronie nauczycieli wzmacnia motywację, poczucie sprawczości i kreatywność zawodową. Uczniowie z kolei zyskują dostęp do bardziej zróżnicowanych, ciekawych i dostosowanych do ich możliwości form nauki. Szkoły, które ufają kompetencjom swoich nauczycieli i dają im przestrzeń do działania, stają się środowiskiem innowacyjnym, dynamicznym i bardziej otwartym na dialog z uczniami oraz rodzicami.

44. Współpraca szkół z organizacjami pozarządowymi

Dla pełniejszego rozwoju uczniów oraz kształtowania ich postaw obywatelskich i społecznych, szkoły powinny systemowo i świadomie nawiązywać współpracę z organizacjami pozarządowymi. NGO-sy posiadają cenne doświadczenie w obszarach, które często wykraczają poza tradycyjny program nauczania – takich jak edukacja obywatelska, prawa człowieka, ekologia, zdrowie psychiczne czy przeciwdziałanie przemocy. Współpraca ta może obejmować m.in. prowadzenie warsztatów i zajęć przez specjalistów, organizację wolontariatu szkolnego, wspólne projekty społeczne czy wymianę wiedzy poprzez platformy internetowe i wydarzenia edukacyjne. Aby takie działania miały charakter trwały, szkoły powinny mieć zapewniony dostęp do środków finansowych wspierających współpracę oraz przestrzeń organizacyjną na spotkania, dni otwarte i wspólne inicjatywy.

Angażowanie organizacji pozarządowych w życie szkoły niesie wiele korzyści zarówno dla uczniów, jak i całej społeczności lokalnej. Z jednej strony, poszerza ono ofertę edukacyjną szkoły, umożliwiając uczniom udział w ciekawych i praktycznych działaniach rozwijających ich pasje, kompetencje społeczne oraz świadomość

obywatelską. Z drugiej strony, pozwala na lepsze wykorzystanie zasobów środowiska lokalnego i budowanie trwałych więzi między szkołą a otaczającym ją światem społecznym. Dzięki tej współpracy uczniowie mają szansę doświadczać, że ich działania mogą realnie wpływać na otoczenie – co wzmacnia ich poczucie sprawczości i przygotowuje do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym.

45. Zwiększenie kontroli administracyjnej pod kątem prawa powszechnie obowiązującego w Polsce

Aby zagwarantować, że szkoły funkcjonują zgodnie z obowiązującym prawem i rzeczywiście tworzą bezpieczne, sprzyjające rozwojowi środowisko dla uczniów, konieczne jest znaczące wzmocnienie kontroli administracyjnej nad placówkami oświatowymi. Nadzór pedagogiczny powinien nie tylko oceniać jakość kształcenia, ale też systematycznie badać, czy szkoły przestrzegają przepisów prawa, w tym przepisów o prawach ucznia i dziecka. Należy rozszerzyć zakres i częstotliwość kontroli, wprowadzając zarówno zapowiadane, jak i niezapowiadane wizyty. Ich celem byłaby nie tylko weryfikacja dokumentów, lecz także obserwacja praktyki codziennego funkcjonowania szkoły.

Kontrola powinna opierać się na współpracy międzysektorowej – z udziałem instytucji takich jak policja, prokuratura, sądy rodzinne czy ośrodki pomocy społecznej – w sytuacjach, gdy pojawiają się sygnały o poważnych naruszeniach prawa lub zagrożeniu dobra uczniów. Konieczne jest również poszerzenie zespołów kontrolujących o ekspertów z różnych dziedzin: prawników, psychologów, pedagogów specjalnych, którzy będą w stanie całościowo ocenić sytuację w danej placówce. Jednolity system oceny i przejrzysta dokumentacja usprawnią przebieg kontroli i ułatwią podejmowanie skutecznych działań naprawczych.

Ważnym elementem reformy nadzoru powinno być zwiększenie jawności jego wyników. Rodzice, uczniowie i nauczyciele powinni mieć dostęp do informacji o przeprowadzonych kontrolach, stwierdzonych uchybieniach oraz planowanych działaniach korygujących. Szkoły nie mogą działać w izolacji od społeczeństwa – ich działalność powinna podlegać przejrzystej i merytorycznej ocenie. Współpraca z Rzecznikiem Praw Dziecka i organizacjami zajmującymi się ochroną praw uczniów może dodatkowo wzmocnić ten system. Zwiększony nadzór to nie tylko forma kontroli, ale też narzędzie wsparcia i podnoszenia jakości edukacji w Polsce.

46. Pełnoletni w szkole – czas na samodzielność

Osiągnięcie pełnoletności to moment przełomowy w życiu młodego człowieka – wiąże się z uzyskaniem pełnych praw obywatelskich i odpowiedzialnością za własne decyzje. Szkoła, jako instytucja przygotowująca do dorosłości, powinna uwzględniać ten fakt w swoich zasadach funkcjonowania. Uczniowie, którzy ukończyli 18 lat, powinni mieć możliwość samodzielnego zarządzania sprawami dotyczącymi ich nauki i obecności, bez konieczności uzyskiwania zgód od rodziców czy opiekunów prawnych. W tym celu konieczne jest opracowanie przejrzystych procedur regulujących m.in. zgłaszanie nieobecności, dostęp do dokumentacji szkolnej, wyrażanie zgód na udział w zajęciach dodatkowych czy organizowanie czasu w ramach zajęć nieobowiązkowych.

Równolegle szkoły powinny zintensyfikować działania w zakresie edukacji prawnej, aby pełnoletni uczniowie byli świadomi swoich praw, ale też obowiązków wynikających z nowego statusu. Programy wychowawcze i zajęcia dodatkowe powinny uwzględniać tematykę odpowiedzialności cywilnej, prawa pracy, procedur administracyjnych czy funkcjonowania instytucji publicznych. Jednocześnie ważne jest podniesienie świadomości nauczycieli oraz rodziców na temat konsekwencji osiągnięcia przez ucznia pełnoletności i konieczności traktowania go jak dorosłego partnera w relacjach szkolnych.

Zapewnienie pełnoletnim uczniom większej autonomii to nie tylko obowiązek wynikający z przepisów prawa, ale również wyraz zaufania do ich dojrzałości i podmiotowości. Umożliwienie samodzielnego podejmowania decyzji rozwija poczucie odpowiedzialności, wzmacnia motywację do nauki i sprzyja kształtowaniu dojrzałych postaw obywatelskich. Budowanie relacji opartych na partnerstwie i wzajemnym szacunku pomiędzy uczniami a

nauczycielami sprzyja również tworzeniu bardziej otwartej i wspierającej atmosfery w szkole – środowiska, które realnie wspiera proces dojrzewania do dorosłego życia.

47. Pomoc przedmedyczna a sprzęt

Szkoły powinny mieć finansowanie na niezbędny sprzęt, taki jak fantomy, defibrylatory czy zestawy opatrunkowe, do prowadzenia zajęć z edukacji dla bezpieczeństwa. Umiejętność udzielania pierwszej pomocy jest kluczowa i wymaga praktycznego szkolenia. Dzięki odpowiedniemu wyposażeniu uczniowie lepiej przygotowują się do działania w sytuacjach kryzysowych i ratowania ludzkiego życia. Realizacja wymaga wsparcia finansowego, tak aby każda szkoła mogła skutecznie prowadzić takie zajęcia i podnosić bezpieczeństwo społeczności.

48. Nauka o emocjach

Obecnie w szkołach brakuje nauki empatii i radzenia sobie z emocjami. Nudne godziny wychowawcze mogłyby zostać częściowo przeznaczone na lekcje rozwijające kompetencje emocjonalne i społeczne, takie jak samoświadomość, empatia, tolerancja i umiejętność wyrażania uczuć. Tego rodzaju zajęcia pomogłyby uczniom lepiej funkcjonować w relacjach oraz przygotowałyby ich do życia w społeczeństwie i pracy. Przydatne byłyby scenariusze utworzone przez Ministerstwo Edukacji wraz z psychologami tak aby odpowiadały na potrzeby młodzieży. Takie rozwiązanie wspomogłoby rozwój emocjonalny uczniów oraz otwartości na odczucia innych

49. Monitoring postępów pracy ucznia

Wprowadzenie systemowego monitorowania postępów edukacyjnych uczniów stanowi istotny element podnoszenia jakości nauczania i skuteczniejszego wspierania rozwoju każdego dziecka. Regularne i przejrzyste śledzenie indywidualnych osiągnięć umożliwia nauczycielom szybką identyfikację obszarów, w których uczeń napotyka trudności, a następnie dostosowanie strategii dydaktycznych, metod pracy czy form wsparcia – zarówno w ramach lekcji, jak i poprzez zajęcia dodatkowe. Dzięki temu możliwe jest bardziej elastyczne i adekwatne reagowanie na potrzeby edukacyjne uczniów, zanim problemy się pogłębią.

Systematyczne monitorowanie postępów wpływa również pozytywnie na motywację i samodzielność uczniów. Świadomość własnego rozwoju oraz dostrzeganie konkretnych efektów nauki wzmacnia poczucie sprawczości i odpowiedzialności za własne postępy. Uczniowie uczą się stawiać sobie cele, obserwować rezultaty i wyciągać wnioski – co sprzyja kształtowaniu postaw refleksyjnych i samoregulacyjnych. Monitoring nie powinien przy tym ograniczać się do ocen cząstkowych, ale obejmować szersze spektrum: kompetencje społeczne, postępy w projektach, poziom zaangażowania i inne miękkie aspekty rozwoju.

Wprowadzenie nowoczesnych narzędzi cyfrowych do monitorowania postępów – np. elektronicznych portfolio, indywidualnych kart postępu czy aplikacji wspierających samoocenę – może dodatkowo ułatwić współpracę między nauczycielami, uczniami i rodzicami. Transparentność tego procesu buduje zaufanie i wspiera partnerskie podejście do edukacji. Monitoring postępów nie powinien być formą kontroli, lecz narzędziem wspierania indywidualnej drogi ucznia, dostrzegania jego potencjału oraz wzmacniania jego zaangażowania w proces uczenia się.

50. Zapewnienie oceny pracy nauczyciela

Aby skutecznie podnosić jakość nauczania i wspierać rozwój profesjonalny kadry pedagogicznej, niezbędne jest wprowadzenie mechanizmów regularnej oceny pracy nauczycieli, uwzględniających perspektywę uczniów oraz innych uczestników życia szkolnego. Proponujemy stworzenie systemu anonimowych, cyklicznych ankiet, w których uczniowie będą mogli swobodnie i bez obaw wyrażać swoje opinie na temat stylu nauczania, zaangażowania nauczycieli, ich kompetencji merytorycznych, podejścia do uczniów oraz atmosfery na zajęciach. Narzędzia te powinny być przystępne językowo, dostosowane do wieku uczniów i umożliwiać także wypowiedzi otwarte, nieograniczające się jedynie do odpowiedzi zamkniętych.